

קראו את הטקסטים, וענו על השאלות שאחריהם.

טקסט א':

התעודות מוכיחות: פעם היו פה ילדים רעים

מבט בתעודה ישנה, שלא נתנה "ציונים" אלא "אותות",

חושפת שפעם היה פה רע, ואפילו רע מאוד.

מעובד על פי אלון עידן, "הארץ", אפריל 2015.

לפני כעשרה ימים הועלה למרשתת צילום של תעודה, שניתנה בבית הספר העברי הראשון בארץ, בראשון לציון. מדובר במסמך מתחילת המאה ה-20, שהקריאה בו היא כמו התבוננות מופלאה במאובן – היא מאפשרת לך להתחקות אחרי מה שכבר נכחד ואיננו ופותחת אשנב למה שהתרבות החליטה למחוק, להעלים, לשייף; כמו גם להשאיר, לתקן ואף לפתח.

5

בתעודה ניתנו 11 ציונים, מ-0 עד 10. הם אמנם לא נקראו "ציונים" אלא "אותות", אבל מה שיותר מעניין הוא דווקא "פירוש האותות" – אותן מילות הערכה שמלוות את התלמידים מגיל צעיר ועד גיל צבא. ה"אותות" שלוכדות את העין הן דווקא אלה שנעלמו מהתעודות שמחולקות בעשרות השנים האחרונות – מילים שנדמה כי נאסרו בשימוש ביחס לתלמידים, מחשש לפגיעה בנפשות הרכות.

נדמה שהחשיבות העיקרית של התעודה ההיא, הישנה, טמונה בחלק התחתון שלה, החלק האפל. אותו אזור, שהפך ברבות השנים לעיסה אחת גדולה, נטולת גוונים, שמתוארת באופן גנרי כ"נכשלי" – מתגלה במלוא תפארתו. במקום לערבב את כל דרגות ה"רוע" ולהעלים אותן תחת ניסוח חסר משמעות, בתעודה ההיא דווקא ניתן שם לכל דרגה של שפל: ציון 0 למשל – כן, היה דבר כזה - מלווה בפירוש המדויק: "למטה מן הביקורת". עצם העובדה שניתן היה לומר לתלמיד, שהעבודה או המבחן או היכולת הכללית שלו כל כך גרועים, שהם אינם ראויים אפילו לביקורת מינימלית, נדמית היום כדמיונית.

10

15

דמיונית לא פחות היא האפשרות שתלמיד – כלומר ילד של אבא (על מה אתה חולם) – יקבל את הציון 1, כשלידו הפירוש "בושה וחרפה". סביר שאם דבר כזה היה קורה היום, המורה היה נדרש להגיש את התפטרותו ומנהל בית הספר היה נקרא לשיחה קשה במשרד החינוך, שבה היה נאמר לו: "אתה מבין את גודל הנזק התדמיתי שגרמת לנו? הצצת בטוקבקים? ראית מה הולך בפייסבוק? כבר התקשרו מ'צינור לילה!' מה נגיד להם?"

20

גם הציונים 2 ו-3 מתוארים באופן שלא היה עובר היום: "רע" ו"רע מאוד". הם לא היו עוברים היום, כי אסור להשתמש באפשרויות של "רע" ביחס לילדים או בני נוער או בכלל. הרי אף אחד הוא לא ממש "רע", כי בעצם אין דבר כזה "רע" – זה הכל רק עניין של נסיבות החיים, ובעיות בבית, ואיבה של נפש התלמיד וכו' (אבל מה לעשות שהעבודה שלו פשוט רעה? שלא לומר גרועה? שלא לומר בושה וחרפה?).

25 זה תמיד מוזר להתבונן באופן שבו הדיבור התקין מעלים רק את הצל, רק את החלק הלא נעים של הדימוי העצמי. הרי התעודות של היום מתאפיינות בכך שהן עמוסות באפשרויות שונות של המילה "טוב" – אפשר לקבל "טוב מאוד", או "כמעט טוב מאוד", או "טוב", או "כמעט טוב". כלומר ארבע מתוך שש ההערכות העקרוניות של התעודה קשורות איכשהו למושג "טוב", כשהשתיים האחרות קשורות למושג "מספיק" (שזה גם בסדר, לא?).

30 למעשה, החברה בחרה להרחיב ולגוון ולפתח ולהפוך את הטוב לסיפור המרכזי של התקופה, כשבמקביל את הרע הוחלט להעלים. אבל מה המשמעות של "טוב" בלי "רע"? האם יש בכלל משמעות ל"טוב" בלי "רע"? האם הוויתור המילולי על "רע" אכן מעלים אותו במציאות? האם ההרחבה המילולית של ה"טוב" אכן מביאה להרחבה מעשית של ה"טוב"?

35 השאלה הגדולה יותר היא זאת: האם זה טוב שאדם מביט במראה ולא מזהה אצלו "רע"? האם יש ערך בלהביט על המדרכה ולא לראות את הצל של עצמך? האם חברה, שמעדיפה להזריק בכל רגע נתון כמויות של בוטוקס־מפרגן ("מדדהים", "מהמם", "מקסים"), חברה שבה אפשר לעשות "לייק" אבל אין בה בכלל אפשרות לעשות "דיסלייק", לא מאבדת את המשמעות של עצמה, כשמסולם הערכים שלה נמחקים בגסות כל השלבים השליליים, שאמורים להיות הבסיס שעליו מונחים השלבים החיוביים?

40 וגם: לאן בדיוק מתנקז כל ה"רע" הזה, שהועלם מהדיבור, מהשיח, מההשתקפות במראה? האם הוא לא נאלץ לאתר דרכים אחרות, עוקפות, מפותלות, שבסופן הוא נשפך אל החיים בצורה אלימה וגסה יותר?

45 בסופו של דבר, מה שבולט בתעודה ההיא, הישנה, הלא־רלוונטית לכאורה, זה הפירוט, העושר, המגוון, שמאפשר לכל ציון לעמוד בזכות עצמו. כמו בחיים: מושלם הוא לא מצוין, ומצוין הוא לא טוב מאוד, וטוב מאוד הוא לא בינוני, ובינוני הוא לא רע, ורע הוא לא בושה וחרפה. וככל שיש יותר שמות, כך יש יותר פנים. וככל שיש יותר פנים, כך יש יותר אמת. כך יש יותר משמעות. כך אפשר להבין מה מצבו של התלמיד, ללמוד מטעויות ולצמוח.

טקסט ב':

סרגל ציונים הנהוג כיום בתעודות בכלל בתי הספר.

מקרא ציונים:	מציין	טוב מאד	כ. טוב מאוד	טוב	כמעט טוב	מספיק	טעון שיפור
	95-100	90-94	85-89	75-84	65-74	58-64	57 ומטה

טקסט ג':

תעודה מביה"ס הראשון בארץ שלמדו בו בעברית (כיום נקרא ביה"ס "חביב" ראשון לציון).

<u>הערות:</u>	<u>ערכי הציונים</u>
האמורה זו מציינת כהנתיבות, זקלתי, דגדג במחזורי, איקלמרה.	5 ל נחמד
	5 טוב מאד
	4 ל יפה
	4 טוב
	3 ל די טוב
	3 בינוני
	2 ל לא טוב
	2 רע
	1 רע מאד
	0 אפס
סדה של הציונים : 69 מקום התלמיד, במחלקה : <u>באשתי</u> מספר השעורים שהחסר : <u>עלמיה</u> חתימות המנהל והמורים : <u>שלמה בן דוד</u>	התנהגות בבית : <u>ט</u> חתימות ההורים : <u>שלמה בן דוד</u>

השאלות

1. בכותרת כתוב: "התעודות מוכיחות: פעם היו פה ילדים רעים". למה הכוונה בכותרת זו, לפי הטקסט?

- ₁ התלמידים כיום הרבה יותר חכמים וטובים מהתלמידים בעבר.
₂ בעבר הציון בתעודה שיקף באופן ברור את תפקודו של התלמיד.
₃ המורים כיום הרבה יותר מקצועיים מהמורים בעבר.
₄ כיום יש פחות בעיות משמעת והתנהגות בבתי הספר.

2. בשורה 10 כתוב: "נדמה שהחשיבות העיקרית של התעודה היא, הישנה, טמונה בחלק התחתון שלה, החלק האפל".
 א. מה פירוש הביטוי **בחלק האפל**?

- ₁ בחלק החשוך
₂ בחלק הקשה
₃ בחלק המורכב
₄ בחלק הפשוט

ב. מדוע מכנה הכותב את החלק התחתון של התעודה הישנה כחלק אפל?

---

3. לפניכם צירופי מילים מתוך הטקסט.

כתבו ליד כל צירוף אם הוא **צירוף סמיכות** או צירוף של **שם ותוארו**.

סוג הצירוף	צירוף מילים
	תעודה ישנה
	משרד החינוך
	דימוי עצמי

4. במהלך השנים חלו שינויים בסרגל הציונים שבתעודה.

א. לפי הטקסט, מה הייתה הסיבה לשינויים אלה? (שורות 5-10).

ב. יש הטוענים כי בעקבות השינויים בתעודות, התעודה כיום אינה משקפת את הרמה ואת ההישגים של התלמידים באופן אמיתי. האם אתם מסכימים עם טענה זו? נמקו את תשובתכם.

---

5. כותב המאמר משווה בין התעודות שחולקו בעבר לבין התעודות המחולקות כיום.

כתבו משפט **המשווה** בין התעודות בעבר לבין התעודות כיום (היעזרו גם בטקסט ב' ובטקסט ג').

6

" לפני כעשרה ימים הועלה למרשתת צילום של תעודה, שניתנה בבית הספר העברי הראשון בארץ, בראשון לציון". (שורה 1)

במשפט זה השתמש הכותב בפעלים סבילים.

מה יכולה להיות הסיבה לכך?

- 1 הכותב רצה להבליט את הפעולות ולא את מבצעי הפעולה.
- 2 הכותב רצה להפוך את המשפט לפשוט וקל להבנה.
- 3 הכותב רצה להדגיש שהמצב נמשך שנים רבות.
- 4 הכותב רצה לציין שאלו היו פעולות שגרתיות.

7. לפי שורות 20–30, באיזו נימה מתייחס כותב המאמר לתעודות שהתלמידים מקבלים כיום?

- 1 נימה הומוריסטית
- 2 נימה ביקורתית
- 3 נימה חשדנית
- 4 נימה אוהדת

8.

" הקריאה בתעודה פותחת אשנב למה שהתרבות החליטה למחוק, להעלים, לשייף; כמו גם להשאיר, לתקן ואף לפתח " (שורה 5)

א. במשפט זה אין –

- 1 שם תואר.
- 2 שם עצם.
- 3 מילת קישור.
- 4 פועל.

ב. העתיקו מהמשפט שבמסגרת שלושה שמות פועל.

1. _____
2. _____
3. _____

9. בשורה 25 כתוב: " הדיבור התקין מעלים רק את הצל, רק את החלק הלא נעים של הדימוי העצמי. הרי התעודות של היום מתאפיינות בכך שהן עמוסות באפשרויות שונות של המילה "טוב" ".
הסבירו משפט זה במילים שלכם.

_____

_____

10. בשורה 46 כתוב: " וככל שיש יותר שמות, כך יש יותר פנים. וככל שיש יותר

פנים, כך יש יותר אמת. כך אפשר ללמוד מטעויות ולצמוח".
מה פירוש המילה **פנים** במשפט זה?

- צדדים ₁
פינות ₂
בעיות ₃
פתרונות ₄

11. לפניכם קטע שחסרים בו סימני פיסוק. הוסיפו במקומות המתאימים סימני הפיסוק.
שימו לב, סימני הפיסוק האפשריים: נקודה, נקודתיים, מירכאות, סימן שאלה.

תלמידים רבים מחכים בציפייה לקבלת התעודות תלמידים אחרים חוששים ואף מפחדים הרי הם יודעים שהישגיהם הלימודים אינם גבוהים נשאלת השאלה האם לא הגיע הזמן לכלול בתעודה ציון רחב יותר על ערכים ועל התנהגות

12. א. מהי המטרה **העיקרית** של הכותבת בהבאת השאלות בשורות 30–45?

- להמליץ לקוראים להסתכל על הצד החיובי. ₁
להציג עובדות הקיימות במציאות. ₂
לחזק טענה שהיא מעלה. ₃
להביא דוגמה להתנהגות טובה. ₄

13. האם, לדעתכם, הפסקה האחרונה במאמר מתאימה להיות פסקת הסיום?

נמקו את תשובתכם.

---

14. משימת כתיבה

עם סיום מחצית א' ולקראת תחילתה של מחצית ב' נתבקשתם לכתוב מאמר דעה על חשיבות התעודה.

בכתיבתכם התייחסו לתעודות הנהוגות כיום ולתעודות שהיו נהוגות בעבר.

כמו כן, הנכם יכולים להציע רעיונות משלכם.

[בכתיבתכם הקפידו על ניסוח, על סימני פיסוק, על כתיב נכון ועל כתב יד ברור.]

כתבו 10-15 שורות. הקפידו לא לכתוב בנקודות.

בהצלחה!